

Мачуський В. В. м. Київ

ОСНОВНІ ЗАСАДИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті викладено основні засади модернізації сучасної позашкільної освіти, що має базуватися на застосуванні особистісно орієнтованого, діяльнісного, аксіологічного і компетентнісного підходів, де в зміст освіти інтегровані основні компетентності особистості.

Ключові слова: позашкільна освіта, заклад позашкільної освіти, виховання, виховний потенціал закладу позашкільної освіти, вихованці закладу позашкільної освіти.

The article outlines the main principles of modernization of modern out-of-school education, which should be based on the application of personally oriented, active, axiological and competent approaches, where the main competencies of the individual are integrated into the content of education.

Keywords: school education, school educational institutions, education, educational potential out-of-school educational institutions students.

Модернізація національної системи освіти здійснюється нині у контексті гуманістичних освітніх парадигм і пов'язана з визнанням значущості знань як рушійної сили суспільного прогресу та добробуту. Ці зміни стосуються створення нових освітньо-виховних моделей, перегляду змісту, і методів навчання і виховання молодого покоління. Розв'язання цієї проблеми особливо актуалізується у закладах позашкільної освіти.

Актуальність проблеми обумовлена загальною тенденцією розвитку освіти в Україні на сучасному етапі. Система української освіти все ще суттєво відстає від сучасних вимог і тому потребує глибокої модернізації. На даний момент, коли ситуація в країні втратила певну стабільність, модернізація у питаннях освіти, стає можливою, а головне необхідною. Нині модернізація української освіти має три виміри:

1. У історичному плані вона представляє собою логічне, закономірне завершення освітніх реформ останніх років. У силу багатьох причин не вдалося провести комплексне, усестороннє оновлення освіти. Потрібно ще створити ряд науково-обґрунтованих, нормативно-правових та організаційних механізмів, щоб у повній мірі реалізувати процес модернізації.

2. Модернізація має подолати наслідки загальносистемної кризи, яка

може поставити освітню галузь на грань виживання. Тут постають завдання по розвитку сфери освіти, які потребують напружених зусиль держави, суспільства та педагогічної науки, мобілізації всіх зовнішніх та внутрішніх ресурсів.

3. Важливим є завдання модернізації у плані оновлення змісту освіти, подолання все більш зростаючого її відставання від потреб розвитку країни. Тому завдання модернізації набувають максимальної загальнонаціональної значущості та є фактором конкурентоздатності та національної безпеки країни.

Висновок є очевидним: комплексна, глибока модернізація освіти - імператив освітньої політики України на сучасному етапі, її головний стратегічний напрямок.

Модернізація національної системи освіти здійснюється сьогодні у контексті оновлення загальноєвропейських і світових гуманістичних освітніх парадигм і пов'язана з визнанням значущості знань як рушійної сили суспільного прогресу та добробуту. Ці зміни стосуються створення нових освітньо-виховних моделей, перегляду змісту навчально-дидактичних матеріалів, форм і методів навчання і виховання молодого покоління. Набуття молоддю знань, інтелектуальних умінь і практичних навичок, їх трансформація у досвід пізнання навколишнього світу, пошук свого власного місця в ньому стає можливим за умови обґрунтування і розробки сучасних методологічних основ освіти і виховання учнів. Розв'язання цієї проблеми особливо актуалізується в контексті визначення теоретичних засад розвитку освіти і виховання учнів у вільний від навчання в загальноосвітній школі та інших закладах освіти час, зокрема у закладах позашкільної освіти.

Система позашкільної освіти України нині перебуває на важливому етапі розвитку, переходу до більш якісного стану. Відповідно вимагає удосконалення зміст позашкільної освіти, його регламентація та обґрунтування на сучасних наукових засадах. Водночас, актуалізується питання розробки сучасних виховних технологій, спрямованих на формування особистості вихованця, адекватних специфіці цієї ланки освіти. Відтак увагу закладів позашкільної

освіти необхідно зосередити на навчальному змісті і методиках, які б сприяли формуванню способів самопізнання та самореалізації особистості у різних видах творчої діяльності та найголовнішому з них – творіння особистістю самої себе.

Визначено, що *науково-методичне забезпечення* позашкільної освіти є системою організаційних заходів, спрямованих на підвищення кваліфікації та професійної майстерності кожного педагогічного працівника, розвиток творчого потенціалу педагогічних колективів закладів позашкільної освіти, досягнення позитивних результатів освітнього процесу в процесі його наукового обґрунтування та відповідного програмного і методичного забезпечення.

Заклади позашкільної освіти, враховуючи специфіку побудови їх освітнього процесу - варіативність і різнорівневність, добровільність і багатокладність, необмежені можливості у часі, практичну спрямованість - мають забезпечити формування цілісної картини світу, створити сприятливі умови для задоволення її власних інтересів і потреб у самопізнанні та самореалізації, у формуванні особистісних якостей й високого рівня вихованості.

В основу нашого дослідження покладені концептуальні положення, сутність яких полягає в розумінні позашкільної освіти як системи, що водночас є елементом системи безперервної освіти. Позашкільна освіта за своїм характером є складною системою, що належить до систем соціального типу, еволюція і спрямованість якої визначається соціально-економічними чинниками, ієрархією ціннісних орієнтацій особистості, життя суспільства. При цьому взаємозв'язок системи позашкільної освіти із соціальним середовищем має відкритий характер і проявляється у змінах як середовища, так і системи загалом.

Система позашкільної освіти включає такі основні взаємозв'язані елементи, як мету і завдання, зміст освіти, форми, методи і засоби її здійснення. Основним системоутворюючим фактором системи позашкільної освіти є

освітня діяльність у вільний час. Подальший розвиток позашкільної освіти як соціального інституту (соціокультурного феномену), який розвивається і функціонує, зберігаючи свою сутність при зміні змісту та структури, а також підвищення її якості можуть успішно здійснюватися за умови застосування ефективного науково-методичного забезпечення освітнього процесу. Особлива роль належить сучасній методиці позашкільної освіти, що має базуватися на застосуванні *особистісно орієнтованого, діяльнісного, аксіологічного і компетентнісного підходів*, де в зміст освіти інтегровані основні компетентності особистості. Розробка проблеми пов'язана з приведенням змісту позашкільної освіти у відповідність до сучасних вимог і визначенням таких організаційних форм і методів, дидактичних засобів, які сприяють розв'язанню завдань навчання, виховання, розвитку, соціалізації підростаючого покоління у вільний час в закладах позашкільної освіти.

Особистісно орієнтований підхід ми розглядаємо як виховну стратегію, сутність якої складає сукупність взаємообумовлених соціальних настанов щодо ставлення педагога до вихованця як до самосвідомого відповідального суб'єкта власного розвитку і як суб'єкта виховної взаємодії. Цей підхід проявляється в єдності уявлень, орієнтацій і психолого-педагогічних засобів антропоцентричного виміру. Він передбачає синтез індивідуального, соціального, діяльнісного, вікового й системного підходів.

Діяльнісний підхід ми розглядаємо як спрямованість освітнього процесу на розвиток [компетентностей](#) і наскрізних умінь особистості, застосування теоретичних знань на практиці, формування здібностей до [самоосвіти](#) і командної роботи, успішну інтеграцію в соціум і самореалізацію. Опора на діяльнісний підхід передбачає визнання єдності свідомості та діяльності основним принципом розвитку особистості.

Аксіологічний підхід - це підхід, що дає можливість під час вивчення різноманітних педагогічних явищ і процесів визначати стратегії їх подальшого розвитку з позиції введення певних гуманістичних ціннісних орієнтирів.

Сутність компетентнісного підходу ми розуміємо як сукупність загальних принципів визначення цілей освіти, відбору змісту освіти, організації освітнього процесу й оцінки освітніх результатів. До числа таких принципів належать наступні положення: сенс освіти полягає у розвитку в учнів здатності самостійно вирішувати проблеми в різних сферах і видах діяльності на основі використання соціального досвіду, елементом якого є власний досвід учнів; зміст освіти являє собою дидактично адаптований соціальний досвід рішення пізнавальних, світоглядних, моральних та інших проблем.

Аналіз теоретичних узагальнень та актуального стану діяльності закладів позашкільної освіти виявив суперечності між: сучасними вимогами суспільства щодо розвитку особистості учня та незадовільним станом реалізації цього завдання закладами позашкільної освіти; прагненнями педагогів закладів позашкільної освіти забезпечувати розвиток вихованців та недостатнім концептуально-теоретичним обґрунтуванням цього процесу; визнанням формування особистості пріоритетною освітньою ідеєю сучасних закладів позашкільної освіти та недостатньою готовністю педагогів до її реалізації; потребою закладів позашкільної освіти у методичному супроводі процесу формування особистості вихованця та відсутністю належного навчально-методичного забезпечення; необхідністю формування цілісної особистості дитини з опорою на полісуб'єктність (вихованці – педагоги – батьки) та практикою фрагментарного формування педагогами закладів позашкільної освіти окремих умінь.

Література

1. Компетентнісний підхід у навчально-виховному процесі позашкільного навчального закладу : метод. посіб. / В. В. Вербицький, А. Е. Бойко, А. В. Корнієнко та ін. ; за заг. ред. В. В. Мачуського. – Харків : „Друкарня Мадрид” ; 2015. – 178 с.
2. Мачуський В.В., Пустовіт Г.П. Стратегічні напрями удосконалення науково-методичного забезпечення діяльності позашкільних навчальних закладів // Становлення особистості. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2007. – С. 111-121.
3. Позашкільна освіта: додаткові можливості для розвитку особистості учня / автор. кол.: Корнієнко А.В., Мачуський В.В., Г.П.Пустовіт, О.В.Литовченко, О.В.Просіна // Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. – К. : Товариства «Знання» України, 2016. – С. 59-67.

4. Формування ціннісних орієнтирів навчально-виховного процесу у позашкільних навчальних закладах : монографія / А. Е. Бойко, А. В. Корнієнко, О. В. Литовченко [та ін.] ; за ред. В. В. Мачуського. – К. : ТОВ «Артмедіа прінт» , 2017. – 220 с.

Микитенко М.С., м. Київ

ЗДІЙСНЕННЯ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ПІДЛІТКІВ З ДЕВІАНТНОЮ ПОВЕДІНКОЮ В УПОВНОВАЖЕНИХ ОРГАНАХ З ПИТАНЬ ПРОБАЦІЇ

Проаналізовано особливості здійснення виховного процесу підлітків з девіантною поведінкою які переступили межу закону та перебувають на обліку уповноважених органів з питань пробації. Чітко окреслено завдання та умови при яких їх можна реалізувати.

Ключові слова: *девіантна поведінка, пробація.*

The peculiarities of implementation of the educational process of adolescents with deviant behavior that have crossed the boundary of the law and are registered with the authorized bodies on probation issues are analyzed. The task and conditions at which they can be realized clearly are outlined.

Keywords: *deviant behavior, probation*

Одним із пріоритетних завдань, що стоять перед уповноваженими органами з питань пробації Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – працівників пробації) є питання організації та здійснення виховного процесу підлітків з девіантною поведінкою з метою профілактики вчинення злочинних діянь підростаючим поколінням.

. Відповідно до п. 6 ст. 2 закону України «Про пробацію» пробація це - система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого.

Виховна діяльність працівників пробації щодо неповнолітніх, згідно кримінально-виконавчого кодексу, полягає у: здійснення нагляду та виховного процесу за неповнолітніми засудженими до покарань у виді громадських і виправних робіт; реалізації пробаційних програм; проведення соціально-виховної роботи із неповнолітніми засудженими, до яких застосовано пробацію; здійснення заходів з підготовки неповнолітніх осіб, які відбувають покарання у виді позбавлення волі на певний строк, до звільнення; здійснення